

ONTHAAL EN INTEGRATIE VAN NIEUWKOMERS: HOE VER STAAN WE?

Op 10 november 2016 wijdde de Federatie van Brusselse OCMW's een infosessie voor haar leden aan het onthaal- en inburgeringstraject dat vreemdelingen in België kunnen of moeten doorlopen, een traject dat verder gaat dan het OCMW-kader, aangezien het ook gaat om de integratie van nieuwe bevolkingsgroepen¹.

De systemen in de drie Gewesten zijn niet identiek en hebben niet precies dezelfde inhoud en modaliteiten. De integratie van nieuwkomers is bij ons immers een bevoegdheid die verdeeld is onder Gewesten en Gemeenschappen. Het geheel wordt nog complexer gemaakt door de structuur van de Brusselse instellingen, waar twee taalgemeenschappen bestaan, die met elkaar overleggen in de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Terwijl Vlaanderen zijn inburgeringstraject heeft sinds 2004, heeft Wallonië zijn 'parcours' uitgewerkt sinds 2014 en het Duitstalig gebied heeft nog niets vastgelegd. In Brussel is de situatie nog aan het evolueren, aangezien de Vlaamse Gemeenschap reeds tien jaar haar traject heeft, de Franse Gemeenschapscommissie in 2013 een parcours georganiseerd heeft en er op het niveau van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie gesleuteld wordt aan een voorontwerp van ordonnantie.

Tijdens de infosessie werd een definitie gegeven van wat men verstaat onder een onthaal- en inburgeringstraject in de verschillende Gewesten, en werd een presentatie gegeven van de Brusselse maatregelen en de actoren die bevoegd zijn voor de concretisering van het traject in ons Gewest, nl. het Agentschap Integratie & Inburgering BON aan Nederlandstalige kant en de Brusselse vzw's BAPA (Bureau d'Accueil pour Primo-Arrivants) en VIA aan Franstalige kant.

Dit artikel geeft een synthese van de problematiek zoals die toegelicht werd door **Sarah Ganty**, onderzoekster aan de ULB-faculteit rechten. Aan het einde van dit artikel vindt u tevens een samenvatting van

de presentatie van Eric De Jonge, hoofd van het Agentschap Integratie & Inburgering BON, van Janaki Declaire, directrice van VIA, en van Christelle Sermon, directrice van BAPA Brussel.

OP EUROPEES NIVEAU

Aangezien immigratie uiteindelijk een transnationale problematiek is, zouden we verwachten dat de Europese Unie de integratie van vreemdelingen in handen kan nemen. Jammer genoeg hebben de lidstaten dit deel van hun nationale soevereiniteit nooit willen afstaan. Zij blijven dus bevoegd op dat vlak en de nationale integratiemodellen zijn zeer verschillend van het ene land tot het andere².

In België hebben de institutionele hervormingen de bevoegdheid overgeheveld naar de deelentiteiten, die – zoals we hierna zullen zien – ieder hun eigen visie ontwikkeld hebben.

Hoewel de EU geen dwingende bevoegdheid heeft op het vlak van integratie, staat ze er ook niet volledig buiten. Zo vinden we in artikel 79 van het verdrag over de werking van de Europese Unie (het zogenaamde 'verdrag van Rome') een bepaling die het Europees Parlement en de Raad machtigt om maatregelen vast te stellen "om het optreden van de lidstaten ter bevordering van de **integratie** van onderdanen van derde landen die legaal op hun grondgebied verblijven, **aan te moedigen** en te ondersteunen, **met uitsluiting van enige harmonisering** van de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten".

1. Voor meer details verwijzen wij naar het artikel van Sarah Ganty en Pauline Delgrange, « Heurs et malheurs des parcours d'accueil et d'intégration des étrangers en Belgique » in Revue du Droit des Etrangers 2015, nr 185, p. 511 e.v. In de periode dat onze Federatie van OCMW's de infosessie organiseerde, publiceerde Brussels Studies nr 105 «Integratie van nieuwkomers in Brussel: een institutionele en politieke puzzel» dat aansluit bij dit artikel: zie www.brusselsstudies.be.

2. Ivm het Europees niveau, zie ook: «[Les politiques d'intégration des ressortissants tiers dans l'Union européenne : nouvel outil de contrôle migratoire ? L'europeanisation des pratiques d'intégration civique](#)».

Taalgebied	Bevoegde instantie
Nederlandstalig gebied	Vlaamse Gemeenschap
Tweetalig Brussels Hoofdstedelijk Gewest	<p>Frans Gemeenschapscommissie (FGC)</p> <p>Vlaamse Gemeenschap (+Vlaamse Gemeenschapscommissie VGC)</p> <p>Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) voor de verplichting</p>
Franstalig gebied	Waals Gewest
Duitstalig gebied	Duitse Gemeenschap

Eerst moeten we het wel eens zijn over het concept integratie. In de 2618^e zitting van de Raad (Justitie en Binnenlandse Zaken) in november 2004 werd integratie gedefinieerd als “een dynamisch tweerichtingsproces van wederzijdse aanpassing door alle immigranten en ingezetenen van de lidstaten”. Deze definitie bevat het aspect ‘tweerichtingsverkeer’, maar dat aspect wordt soms bekritiseerd, omdat het in de praktijk afwezig blijft. Terwijl de tekst het proces beschrijft tussen immigranten en ingezetenen, moeten we toegeven dat het zich in de praktijk veeleer tussen de immigranten en de Staat afspeelt.

Tot slot moeten we voor ogen houden dat Europa toch bevoegdheden heeft op het vlak van immigratie. In dat kader heeft het de lidstaten de mogelijkheid geboden om voorwaarden te stellen inzake integratie, enerzijds voor alles wat betrekking heeft op langdurig ingezetenen (via richtlijn 2003/109/EG) en anderzijds voor gezinshereniging (richtlijn 2003/86/EG). In beide gevallen kunnen lidstaten bepaalde voorwaarden vooropstellen voor een langdurig verblijf of gezinshereniging. Sommige landen doen dat niet, maar andere – zoals Frankrijk en Nederland – hebben van die mogelijkheid gebruik gemaakt om voorwaarden op te leggen op het vlak van integratie³.

Als we de situatie op Europees niveau bekijken, concludeerde Sarah Ganty, doctorandus in de rechten bij de ULB, als gastspreker op de infosessie die de Federatie van Brusselse OCMW's organiseerde, dat we op het vlak van integratie een geleidelijke inversie van het paradigma zien: “Terwijl men een twintigtal jaren geleden geïntegreerd was omdat men rechten verwierf, is het verkrijgen van die rechten vandaag veeleer afhankelijk van een voorafgaande integratie.”

IN BELGIË

In België neigt de integratie van personen uit derde landen naar een steeds meer geformaliseerde omkadering, in de vorm van een onthaal- en inburgeringstraject.

Op het ogenblik dat wij dit schrijven, zijn de integratie-inspanningen nog niet gekoppeld aan het verkrijgen van een verblijfstitel, maar dat kan binnenkort veranderen. Als het wetsontwerp (nr 54/1901) dat ingediend werd in juni 2016⁴ en een algemene verblijfsvoorwaarde invoert in de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, definitief goedgekeurd wordt, zullen bepaalde vreemdelingen die in België aankomen en langer dan drie maanden willen blijven, een verklaring moeten ondertekenen waarmee ze zich ertoe verbinden de normen en waarden te respecteren die aan de basis liggen van onze samenleving. Door dat document te ondertekenen, begrijpt de vreemdeling dat zijn integratie-inspanningen gecontroleerd zullen worden door de overheid en stemt hij daarmee in. Als de betrokkene niet wil tekenen, loopt hij het risico op de weigering van zijn verblijfstitel en toelating om zich bij ons te vestigen⁵.

Maar hoe staat het met onze onthaal- en inburgeringstrajecten? In ons land zijn de zaken zelden eenvoudig. Door de defederalisering⁶ hebben de Gemeenschappen de bevoegdheid geërfd, waardoor er verschillende interveniënten zijn in elk Gewest, zoals de tabel illustreert.

Vlaanderen was het eerste gewest dat zijn inburgeringstraject invoerde, in 2004⁷. Sindsdien werd het eerste decreet vervangen door dat van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid, dat grotendeels in werking trad op 29 februari 2016. Er zijn een tiental uitvoeringsbesluiten aan gekoppeld.

In het Waals Gewest werd het onthaal- en integratieparcours vastgelegd in het Waals wetboek voor sociale actie en gezondheid (Code wallon de l'action sociale et de la santé, CWASS) via een eerste decreet uit 2014, gevolgd door het decreet van 28 april 2016. Tot nog toe is er echter niets aan Duitstalige kant.

In Brussel zien we 3 bevoegde instanties, nl. de Vlaamse Gemeenschap (en de VGC), de Frans Gemeenschapscommissie FGC en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie GGC. Geen eenvoudige situatie dus en bovendien nog volop in evolutie.

Als we hier ingaan op de Vlaamse regelgeving, is dat omdat die van toepassing blijft in Brussel, met enkele aanpassingen⁸, voor de nieuwkomer die kiest voor het Vlaamse stelsel. Daar komt aan

- De wet Inburgering Buitenland, die in Nederland van kracht is sinds 2006, verplicht de kandidaat die een visum wil verkrijgen en zich voor een lange periode op het Nederlands grondgebied wil vestigen, om zijn kennis te bewijzen van het land en van het Nederlands, aan de hand van een schriftelijke test die georganiseerd wordt door de Nederlandse ambassades. De betrokkene moet die tests afleggen wanneer hij of zij nog in het land van herkomst is. Men kan zijn visum enkel verkrijgen als men voor de test slaagt. Het ligt voor de hand dat het niet evident is voor achtergestelde bevolkingsgroepen of analfabeten om een schriftelijke test af te leggen over de Nederlandse taal. Het Europees Hof van Justitie heeft Nederland daaromtrent overigens geïnterpelleerd.
- Zie het wetsontwerp tot invoering van een algemene verblijfsvoorwaarde in de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (doc. 54/1901/001) op www.dekamer.be.
- Bij het afsluiten van dit artikel bleek dat de tekst op 23 november 2016 goedgekeurd werd. Zie dus 54/1911 op www.dekamer.be.
- Het onthaal- en integratiebeleid van immigranten is een bevoegdheid van de Gemeenschappen, op basis van artikel 5, §1, II, 3° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.
- Decreet van 28 februari 2003 betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid.
- Geen verplichting, maar een mogelijkheid in Brussel.

Franstalige kant het parcours bij dat vastgelegd werd bij decreet van de FGC van 18 juli 2013. En momenteel wachten we op een ordonnantie van de GGC, de enige bevoegde instantie om te beslissen of het verplicht wordt een integratietraject te volgen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

IN VLAANDEREN: HET INBURGERINGSTRAJECT

Het inburgeringstraject is een begeleid traject naar integratie, waarbij de overheid een specifiek programma op maat aanbiedt, dat hun zelfredzaamheid versterkt met het oog op participatie op professioneel, educatief en sociaal vlak.

We spitsen ons hier toe op het doel van de zelfredzaamheid, een doel dat we niet terugvinden in het parcours aan Waalse kant. Voor het overige voorziet het proces in wederzijdse rechten en plichten.

Het omvat 2 delen: het primaire en het secundaire (dat we hier niet bespreken)⁹.

Volgens het Vlaamse decreet wordt het eerste gedeelte geconcretiseerd via het inburgeringstraject, dat naast een verbintenis van begeleiding in het traject, drie vormingspakketten omvat: **maatschappelijke oriëntatie** (60 uur), **Nederlands** als tweede taal (120 tot 600 uur) en tot slot **loopbaanoriëntatie**.

Het traject is verplicht voor sommigen, maar blijft open voor anderen. De doelgroep is ruim genomen en omvat vreemdelingen die hier legaal verblijven, met inbegrip van bepaalde minderjarigen, maar ook meerderjarige Belgen die in het buitenland geboren zijn en van wie minstens één ouder buiten België geboren is. Er is vastgesteld dat dit initiatief veel bijval kent, aangezien het migranten aanbelangt die er niet noodzakelijk verplicht toe zijn, maar het willen volgen om hun integratie te verbeteren. Op dergelijke aanvragen kan ook ingegaan worden, maar het hangt af van voorrangsregels. Zo had in 2015 minder dan de helft van de ondertekende contracten in Vlaanderen (47,4 %) betrekking op een publiek voor wie het verplicht was. Er is dus een enorme vraag op vrijwillige basis, met name vanwege immigranten afkomstig uit de EU die hun integratie in Vlaanderen willen verbeteren.

Wat betreft degenen voor wie het traject verplicht is (voor het primaire deel), hebben we diegenen die recent naar België immigrerden en die in het Vlaams Gewest wonen¹⁰ en de bedieners van de eredienst. In Brussel kan het inburgeringstraject wel gevolgd worden, maar het is niet verplicht zoals in Vlaanderen voor bepaalde categorieën.

De verplichtingen in het kader van het inburgeringstraject zijn, naast het zich aanbieden in een onthaalbureau binnen de drie maanden, ofwel deelnemen aan de vormingen uit het programma, ofwel voor sommigen er de doelstellingen van bereiken. In 2003 ging het gewoon om een middelenverbintenis (het programma volgen), maar sinds de recente inwerkingtreding van het decreet van 2013 kwamen er de **resultaatsverbintenissen** voor de taaltests en de maatschappelijke oriëntatie.

Het Vlaamse systeem is gekoppeld aan sancties indien men in gebreke blijft, niet ten aanzien van de doelstellingen, maar op het vlak van de deelname: ofwel een boete (van 50 tot ... 5.000 €), ofwel wordt de toegang tot een sociale woning geweigerd, ofwel krijgt men sancties op het vlak van de wacht- of werkloosheidsuitkering of het leefloon¹¹.

In Vlaanderen zijn, op enkele uitzonderingen na, alle onthaalbureaus en integratiediensten verenigd onder de koepel Agentschap Integratie & Inburgering¹².

Zo maakt ook het Brusselse onthaalbureau voor inburgering BON sinds 2015 deel uit van het Agentschap Integratie & Inburgering.

Info op www.integratie-inburgering.be

IN WALLONIË¹³

Het Waalse **parcours** is vastgelegd in 2 decreten: het decreet van 27 maart 2014 maakte het eerste luik verplicht (onthaalmodule) en dat van 28 april 2016 verruimde de verplichting tot het tweede luik ('convention d'accueil'). Alles staat in de artikelen 150 tot 165 van Boek II van de "Code wallon de l'action sociale et de la santé" (CWASS), in de "Code réglementaire wallon de l'Action sociale et de la Santé" (art. 236-255) en in de omzendbrief van 23 februari 2015 betreffende het onthaal van nieuwkomers. Bij het afronden van dit artikel was het nog wachten op een uitvoeringsbesluit bij het decreet van 28 april 2016 en een nieuwe ministeriële omzendbrief die eind 2016 verwacht werd.

Twee jaar geleden werd het 'parcours d'accueil' ingevoerd in Wallonië, om vreemdelingen de mogelijkheid te bieden zich zo goed mogelijk te integreren in hun nieuwe leefomgeving. In 2016 besliste het Waalse Parlement om de maatregel te versterken, zowel op het vlak van de middelen als de inhoud, door de nadruk te leggen op burgerschap, taal en socioprofessionele inschakeling. Zo werd het 'onthaalparcours' omgezet in een 'integratieparcours'.

De maatregel berust op verschillende actoren uit de verenigingssector en de lokale besturen, ondersteund door de Waalse overheid: 8 CRI (centres régionaux d'intégration), de lokale integratie-initiatieven, de Setis (sociale tolkdienst),

9. In België is werkelijk niets eenvoudig: de verschillende trajecten gebruiken dezelfde termen 'primaire' en 'secundaire' gedeelte, maar de interpretatie verschilt ...
10. De Vlaamse regelgeving preciseert dat de integrant degene is die de afgelopen 5 jaar voor het eerst ingeschreven was in het rijksregister in een Belgische gemeente, met name in een gemeente van het tweetalige Brussels Hoofdstedelijk Gewest, van het Franstalig gebied.
11. De Vlaamse wet is duidelijk en expliciet: terwijl de waaier aan sancties elders ruimer is, sluit de keuze voor één ervan de andere uit. Aan Waalse kant is enkel een boete mogelijk, maar bepaalde beschikkingen of onduidelijkheden zouden gevolgen kunnen hebben op het leefloon, wat eigenlijk een dubbele sanctie inhoudt.
12. O.a. het huis van het Nederlands Brussel en de vertaal- en tolkdiensten van Brussel.
13. Het Waalse model is niet rechtstreeks toepasbaar in Brussel, aangezien de Franse Gemeenschapscommissie een afzonderlijk systeem ingevoerd heeft. Toch stellen we het hier bondig voor, om de lezer een volledig beeld te geven van de huidige toestand in België.

zonder de gemeentebesturen te vergeten die een essentiële rol spelen in het goede verloop van het parcours.

De CWASS beoogt de integratie van nieuwkomers en preciseerd dat de regionale actie op het vlak van de integratie van vreemdelingen of personen van vreemde origine streeft naar hun integratie, door de bevordering¹⁴ van:

1. gelijke kansen
2. burgerschap
3. sociale cohesie met het oog op een interculturele samenleving
4. de toegang van personen tot overheids- en privédiensten
5. hun sociale en economische participatie

In het Waalse Gewest is het parcours vastgelegd in een onthaalovereenkomst 'convention d'accueil'¹⁵ die voorziet in geïndividualiseerde begeleiding, **Franse les** (min. 120 uur) en **inburgeringslessen** (20 uur) en tot slot **oriëntatie naar socioprofessionele inschakeling**.

Als we dat vergelijken met het primaire deel van het Vlaamse inburgeringstraject, zien we dat het Waalse programma minder uren omvat.

Zoals we reeds stelden, is dit parcours verplicht voor nieuwkomers, die omschreven worden **als de vreemdelingen die in België wonen sinds minstens 3 jaar¹⁶ en beschikken over een verblijfstitel van meer dan 3 maanden, met uitzondering van de burgers van een lidstaat van de Europese Unie, de Europese Economische Ruimte, Zwitserland en hun familieleden**. Dit principe wordt evenwel versoepeld door tal van vrijstellingen, bv. voor houders van een werkvergunning B of beroepssporters. Toch lijkt het parcours uiteindelijk nagenoeg enkel bestemd voor sociaal-economische achtergestelde nieuwkomers. In tegenstelling tot dat van de Franse Gemeenschapscommissie, maar parallel met het Vlaamse systeem, blijft het parcours toch **open voor iedereen**, op vrijwillige basis.

Degenen voor wie het verplicht is, moeten beide gedeeltes volgen. Zij zijn verplicht om eraan deel te nemen: dat kan geverifieerd worden door het verkrijgen van een aanwezigheidsattest in de 18 maanden na de inschrijving. In Wallonië voorziet het systeem in **sancties**, maar **die treden pas in werking in 2017, een datum die overigens nog verschoven kan worden**.

Verbazend is dat het systeem (art. 152/8 van de CWASS) stelt dat de gemeente en het OCMW waarvan de nieuwkomers afhangen, door de centra op de hoogte gehouden worden over het integratieparcours. Eigenlijk zou die bepaling een risico op een dubbele sanctie kunnen

teweegbrengen, als bv. een OCMW een verzaking aan deze verplichting opneemt in een dossier betreffende sociale bijstand en als argument aanhaalt om het leefloon te verlagen¹⁷.

IN BRUSSEL

In een stad waar een derde van de bevolking van vreemde afkomst is, waar tot 120.000 nieuwkomers verblijven, waar er bovendien nog jaarlijks 30.000 bijkomen, waarvan zowat 11.000 van buiten Europa, zien we duidelijk dat integratie een enorme uitdaging vormt.

Belangrijk is dat het integratietraject - in tegenstelling tot in Vlaanderen - in Brussel **momenteel niet verplicht is, althans op het moment dat wij dit artikel schreven**. En dat zelfs voor het publiek dat onder het verplichte stelsel zou vallen als het in Vlaanderen woonde. **Er zijn momenteel dus logischerwijs ook geen sancties**.

Zoals we reeds onderstreepten, zijn er heel wat instanties betrokken bij het onthaal- en integratietraject in Brussel: de Vlaamse Gemeenschap (en de VGC), de Franse en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Als een nieuwkomer (of ruimer: een migrant die tot een categorie van de doelgroep behoort) het traject wil volgen, wendt hij zich in Brussel tot het Agentschap Integratie & Inburgering BON (het vroegere 'Brussel Onthaalbureau voor Inburgering' is 'Inburgering Brussel' geworden, maar het acroniem BON is gebleven). De eerste Brusselse inschrijvingen vonden plaats in 2014 en leidden tot de ondertekening van 3.148 contracten. In 2015 steeg dat cijfer tot 3.374 contracten. Aangezien de capaciteiten van BON beperkt zijn, kunnen we als de financiële middelen onveranderd blijven (6.418.604 in 2015), niet veel meer vormingen verwachten, terwijl de vraag blijft stijgen.

Als iemand zich in het Franstalig systeem wil inschrijven, zal hij onder het decreet van 18 juli 2013 betreffende het **onthaaltraject** voor nieuwkomers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vallen. Momenteel spreekt men daarin over een onthaaltraject en niet over integratie, zoals in Wallonië en Vlaanderen.

Volgens het systeem van de Franse Gemeenschapscommissie is het doel de begunstigen individueel te begeleiden, zodat ze hun leven **autonoom** kunnen leiden en hun sociale, economische en culturele **participatie** verhogen. Autonomie en participatie zijn de twee aspecten die ook aanwezig zijn in het inburgeringstraject.

De Franse Gemeenschapscommissie heeft twee operatoren aangeduid als onthaalbureaus: de vzw **BAPA BXL** en de vzw **VIA**. Ze zijn operationeel sinds 2016 en elk van hen moet ongeveer

14. Art. 151 CWASS.

15. Deze overeenkomst vertaalt het tweede deel. Het wordt voorafgegaan door het eerste gedeelte, de "onthaalmodule", waarin men de ingezetenen informeert over hun rechten en plichten, een sociale (en taalkundige) balans opmaakt en bijstand verleent of oriënteert naar de diensten die bijstand verlenen bij het vervullen van administratieve geplogenheden.

16. Dat is een opmerkelijk verschil met het Vlaamse systeem, waarbij een periode van 5 jaar wordt vooropgesteld, zoals we reeds preciseerd.

17. Zie het [advies dat de Federatie van Waalse OCMW's in oktober 2015 overmaakte aan de minister van de maatschappelijke integratie](#), op www.uvcw.be.

2.000 dossiers per jaar behandelen. De Franse Gemeenschapscommissie trekt daar jaarlijks een budget van 5,1 miljoen euro voor uit¹⁸.

In tegenstelling tot het Vlaamse systeem staat dat voor de Franstaligen in Brussel **niet open voor iedereen**: het beoogt **enkel** de meerderjarige nieuwkomers: **'de buitenlandse persoon die sinds minder dan drie jaar¹⁹ wettelijk in België verblijft, ingeschreven is in het vreemdelingenregister van een gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest²⁰ en beschikt over een verblijfsvergunning van meer dan drie maanden'**.

Het traject is gratis en bestaat ook uit een primair en een secundair deel. Maar die laatste hebben niet dezelfde betekenis als in het Vlaamse stelsel en leunen aan bij het Waalse kader (onthaal met balans en vervolgens een overeenkomst) en stellen meer uren taalles of maatschappelijke oriëntatie voor.

Elk gedeelte levert een attest op (dat bevestigt dat men de les gevolgd heeft, maar niet of er een bepaald resultaat behaald werd).

Waarom speelt de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie hier een rol? Ter herinnering, de GGC is in Brussel bevoegd voor bicommunautaire materies, wat zich hier vertaalt in bi-persoonsgebonden materies. Zo is de GGC de enige instantie met rechtstreekse bevoegdheden ten aanzien van de personen en het beleid inzake maatschappelijke bijstand. Daarom is het volgens het regeerakkoord de GGC die het verplichte karakter van de maatregel in Brussel behandelt. De ordonnantie die binnenkort goedgekeurd zal worden in overleg met de betrokken entiteiten, zal de aanzet geven tot een nieuwe evolutie van het Brusselse stelsel²¹.

> Eric De Jonge van het Brussels Onthaalbureau BON

DE ONTHAALBUREAUS BAPA (BUREAU D'ACCUEIL POUR PRIMO-ARRIVANTS) IN BRUSSEL

Op de infosessie die de Federatie van Brusselse OCMW's organiseerde, stelde elke Brusselse operator zich voor.

Zo schetste Eric De Jonge, die BON leidt, de evolutie van zijn instelling sinds 2004 en belichtte hij de verschillende diensten die het aanbiedt aan Nederlandstalige kant in het kader van het traject. Janaki Declaire en Christelle Sermon stelden respectievelijk de vzw's VIA en BAPA Bruxelles voor, beide erkend door de FGC in 2016, om het parcours aan Franstalige kant vorm te geven.

BRUSSELS ONTHAALBUREAU BON – AGENTSCHAP INTEGRATIE & INBURGERING

BON is het Brussels onthaalbureau voor de inburgering aan Nederlandstalige kant. Het vangt vreemdelingen op die een verblijfsvergunning voor minstens drie maanden verkregen hebben. De vzw BON werd opgericht bij de inwerkingtreding op 1 april 2004 van het inburgeringsdecreet van de Vlaamse Gemeenschap. Sinds 1 januari 2015 maakt BON deel uit van het Agentschap Integratie & Inburgering. Er zijn verschillende

plaatselijke kantoren in het Brussels Gewest (Sint-Jans-Molenbeek, Anderlecht, Brussel en Schaarbeek) en BON telt momenteel een honderdtal medewerkers.

Zie www.bon.be

VZW VIA

Het onthaalbureau VIA werd opgericht in maart 2016. Het Latijnse woord 'via' betekent 'weg, traject dat afgelegd wordt om te groeien'. Maar het is ook 'de andere', degene aan wie kennis overgedragen wordt. De vzw wordt gedragen door Schaarbeek en Sint-Jans-Molenbeek, en beschikt over twee vestigingen in elke gemeente. Het team bestaat uit 23 medewerkers.

Zie www.via.brussels

VZW BAPA BRUXELLES

BAPA Bruxelles werd opgericht in 2016 door de stad en het OCMW van Brussel. De kantoren zijn gevestigd in de stad Brussel en het team bestaat momenteel uit 20 personen

Zie www.bapabxl.be

18. In Brussel wordt de behoefte geraamd op meer dan 10.000 personen per jaar (sommigen beweren zelfs 20.000). Als BON er ongeveer 3.000 ten laste neemt en de vzw's BAPA Bruxelles en VIA elk 2.000, blijft er nog een aanzienlijk aantal personen over.

19. Niet 5 jaar zoals in Vlaanderen.

20. Ook hier is er een verschil met de Vlaamse en de Waalse definitie.

21. Zie ook het analysedocument «[Primo-arrivants bruxellois: deux parcours pour une même intégration?](#)» en andere analyses terzake op de www.cire.be.

> Sarah Ganty (ULB), Janaki Declaire (vzw Via) en Christelle Sermon (Bapa Bruxelles)

HET ONTHAAL- EN INTEGRATIETRAJECT KOPPELEN AAN ANDERE RECHTEN?

Het integratietraject heeft een impact op andere rechten en plichten en wordt nagenoeg een voorafgaande voorwaarde of toch een element van het dossier voor het verkrijgen van een ander recht.

In de eerste plaats voor het verkrijgen van de nationaliteit: de wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit in 2012 voegde een voorwaarde toe op het vlak van sociale integratie indien men er meer dan 5 jaar woont (verwerving van nationaliteit op grond van verklaring dus), die bewezen kan worden door ononderbroken tewerkstelling, het behalen van een diploma, het volgen van minstens 400 uur beroepsopleiding... of het volgen van een inburgeringscursus. Hier kan het onthaal- en integratietraject wellicht hulp bieden voor een achtergesteld publiek dat waarschijnlijk meer problemen heeft om 5 jaar lang ononderbroken te werken of een diploma te kunnen voorleggen. Toch zijn er nog praktische vragen voor de attesten afgeleverd door de Franse Gemeenschapscommissie (zij leveren twee attesten af, maar zullen die allebei geëist worden?). Hoewel het Wetboek het volgen van een integratietraject eist, wordt het attest dat het traject bewijst in Vlaanderen slechts afgeleverd op voorwaarde dat er resultaten bereikt werden, wat momenteel niet het geval is voor de andere systemen. In Brussel tot slot staat het traject niet open voor iedereen. Bepaalde kandidaat-Belgen krijgen geen toegang tot het traject, dat hen nochtans zou helpen bij het schragen van hun dossier²².

Tot slot is er een voorontwerp van wet (nr 54-1901) ingediend in de Kamer van

Volksvertegenwoordigers. Volgens die tekst zou de nieuwkomer zijn wil om te integreren moeten bewijzen (zoals bv. het volgen van een onthaal- en integratietraject zou bekrachtigen) in de loop van de voorbije vijf jaar, anders kan hij zijn verblijfstitel verliezen.

Besluit

De trajecten die uitgestippeld zijn in alle gewesten van het land (behalve in de Duitstalige Gemeenschap), lijken het uitstekende doel van zelfredzaamheid en participatie voorop te stellen. De Vlaamse ervaring heeft bewezen dat dit beantwoordt aan een vraag, zoals het succes van het inburgeringstraject bewijst bij groepen die er zelfs niet toe verplicht zijn.

Maar deze positieve punten mogen de vrees niet aanwakkeren op mogelijke uitsluiting, als de trajecten niet doorlopen kunnen worden door een deel van het beoogde publiek, uitsluiting door de effecten op eraan gekoppelde sancties of op andere rechten waarmee deze trajecten verband houden. In een systeem dat nog in wording is (de Brusselse en de Waalse versie is nog vrij recent) en nog aan wijziging onderhevig is (de trend neigt naar een veralgemeende plicht), moeten we erover waken dat het traject goed zou beantwoorden aan het doel van integratie, zonder het tegenovergestelde teweeg te brengen, nl. bijkomende uitsluiting.

Tot slot zou de materie in Brussel nog kunnen evolueren als het voorontwerp tot organisatie van het traject op het niveau van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie afgerond wordt. Wordt vervolgd dus.

22. De inburgeringslessen georganiseerd door de Brusselse overheden maken geen deel uit van het inschakelingstraject, zoals die van het CIRE, maar zouden wel kunnen dienen voor het dossier van de aanvrager.

Een overzicht van de huidige situatie op het vlak van de onthaal- en integratietrajecten:

	Waals Gewest	Brussel (Franstalig stelsel : FGC)	Vlaanderen & Brussel (Vlaamse Gemeenschap, VGC)
Traject	Integratieparcours	Onthaaltraject	Inburgeringstraject
Doel	Sociale en economische participatie, gelijke kansen, burgerschap, sociale cohesie, toegang tot openbare en private dienstverlening	Autonomie & participatie	Autonomie & participatie
Programma	Informatie over rechten en plichten (+/- 3 uur) en sociale balans (ook ivm taalkennis), hulp of oriëntatie naar diensten voor hulp bij het vervullen van administratieve stappen	Onthaal, informatie over rechten en plichten (10 uur), sociale balans en evaluatie van taalkennis (= primair deel)	
	Geïndividualiseerde follow-up	Administratieve begeleiding	Trajectbegeleiding
	Taalopleiding: min. 120 uur	Taalopleiding: 240 tot 1.150 uur	Nederlands als tweede taal: 120 tot 600 uur
	Opleiding burgerschap: 20 uur	Opleiding burgerschap: min. 50 uur	Maatschappelijke oriëntatie (60 uur)
	Oriëntatie SPI	Oriëntatie SPI	Loopbaanoriëntatie
Type verbintenis voor de betrokkene	Middelenverbintenis	Middelenverbintenis	– Middelenverbintenis – Enkel voor Vlaanderen: resultaatsverbintenis ivm taaltest & maatschappelijke oriëntatie
Kenmerken van het traject	Verplicht	Optioneel	– Vlaanderen: verplicht – Brussel: optioneel
Open voor een ruimer publiek	Ja (vreemdelingen die geen nieuwkomer zijn in de zin van de CWASS kunnen er ook aanspraak op maken)	Nee (personen die sinds meer dan 3 jaar in België verblijven, kunnen er geen aanspraak op maken)	Ja in Vlaanderen en Brussel ... maar met de mogelijkheid om een prioritair publiek te bepalen
Sanctie	Boetes	Geen verplichting	Vlaanderen: boete OF verlaagde toelage of leefloon OF weigering sociale woning Brussel: geen verplichting

HET COHESIEBELEID STEUNT DE INTEGRATIE VAN MIGRANTEN IN BRUSSEL

Op vraag van de Belgische overheid heeft de Europese Commissie ermeest ingestemd het Brussels programma betreffende het cohesiebeleid 2014-2020 te wijzigen en op die manier een deel van de financiering voor een project rond sociale inclusie te heroriënteren.

Een miljoen euro uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling zou de inspanningen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest versterken in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting in steden, door bij te dragen tot de financiering van de activiteiten van twee zorgcentra beheerd door de

ngo 'Médecins du monde', in Sint-Jans-Molenbeek en in Anderlecht. Deze centra helpen kansarmen, in het bijzonder migranten, door gezondheidszorg en sociale dienstverlening aan te bieden.

De integratie van migranten en de strijd tegen armoede in steden zijn prioriteiten van het stadsprogramma voor de EU en maken het voorwerp uit van de eerste partnerships die op dat vlak tot stand gebracht werden. Het partnership rond armoede in de stad wordt samen gecoördineerd door België en Frankrijk.

Meer info:

Raadpleeg de Europese fondsen op www.brulocalis.brussels > Een subsidie zoeken

Programma - cohesiebeleid 2014-2020 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: <http://ec.europa.eu> > Europese Commissie > Regionaal beleid > In uw land > Programma's > EFRO OP Brussels Hoofdstedelijk Gewest